

Konečný, Zdeněk

Lid československé republiky a desáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1961, vol. 10, iss. C8, pp. [468]-482

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101828>

Access Date: 26. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZDENĚK KONEČNÝ (Brno)

LID ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY A DESÁTÉ VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE

Manifestační oslavy desetiletého trvání sovětské vlády v roce 1927 nebyly pro lidové masy Československé republiky pouze náhodnou příležitostí, která by jim dávala možnost vyjádřit své proletářské přesvědčení vůči Svazu sovětských socialistických republik. Naopak byly jednou z mnoha dřívějších příležitostí, byly jen dalším množstvím předchozích zjevů, kterých náš lid využíval k demonstrativním projevům své neskonale lásky a sympatií k sovětským dělníkům a rolníkům, k sovětské inteligenci, k sovětskému budování socialistického společenského řádu. Nikoli tedy náhoda, nýbrž bohaté a krásné revoluční tradice českého rusofilství to byly, které daly vykvést těmto nádherným květům lidských citů, klenoucích se jako pevný most mezi československým a sovětským lidem. Oslavy desátého výročí velikého Října 1917 byly tudíž jen novým článkem řetězu ve vývoji proletářského rusofilství našeho lidu, rusofilství, které se nikdy neprotivilo zásadám proletářského internacionalismu; ale přesto to byl článek tak významný a zjevný svou mohutností, jasnou perspektívou a jinými krásnými vlastnostmi, že si zasluhuje, aby mu byla věnována mimořádná pozornost při studiu československo-sovětských vzájemných vztahů a nejnovější doby. Proto si vzala studie tato za úkol, ukázat aspoň v hlavních rysech a na několika konkrétních příkladech — zvláště pro území Moravy a Slezska — průběh oslav a zhodnotit jejich význam; a to nejen pro vývoj československého rusofilství, nýbrž zejména pro celkový vývoj našich tehdejších domácích (vnitřních) poměrů. Poněvadž se dosavadní marxistická literatura (o buržoasní ani nemluvě) těmito otázkami a thematem nezabývala, vychází studie výlučně z pramenného materiálu. Největší a nejdůležitější zdroj byl nalezen ve Státním archivu v Brně, a to ve fondu Zemská politická správa oddělení I. K. (komunisté). Druhým základním pramenem byl pak politický tisk, pochopitelně v první řadě tisk Komunistické strany Československa; pro oblast Moravy a Slezska využila studie nejvíce Rovnosti, Ostravského denníku a třebičské Jiskry. Příspěvek je součástí obsáhlého výzkumného úkolu katedry dějin SSSR střední a jihovýchodní Evropy na filosofické fakultě v Brně, zaměřeného v tomto smyslu na československo-sovětské vztahy v průběhu celého 20. století. Již mnoho let zabývá se jmenovaná katedra průzkumem česko-ruských a československo-sovětských vztahů v minulosti vůbec, a to pod vedením předního československého znalce těchto otázek doktora historických věd prof. dra Josefa Macůrka.

Hlavní heslo, které ohlásila Komunistická strana Československa v předvečer manifestačních oslav 10. výročí Říjnové revoluce, by se dalo stručně vyjádřit asi takto: — 10 let vlády dělníků a rolníků ve SSSR, 9 let vlády buržoasie v ČSR. Zmíněné heslo bylo současně náplní četných přednášek, zejména pak jednodenního ško-

lení, které KSČ organizovala po celé republice. Z obsahu těchto školení a přednášek si můžeme udělat celkem jasný obraz o tom, kam až dospěla znalost Sovětského svazu v ČSR; a to bude první závažný problém, kterého se studie dotkne.

Komunistická strana usilovala již dávno před tím získat a také získala četné znalosti o životě v Sovětském svazu; přesto však desáté výročí Října bylo jí velkou vzpruhou v tomto směru. Kromě toho je třeba říci, že se pokusila sumu svých poznatků utřídit a sjednotit, aby je tak snáze mohla předávat dychtivému lidu. Šlo jí v první řadě o základní problémy sovětské revoluce, zda tato revoluce splnila požadavek, který na proletářskou revoluci kladl již Marx a Engels: umožnit mohutný rozvoj výrobních sil. Československý lid se na přednáškách, školeních i náhodných schůzích dovídal o období válečného komunismu, NEPU a hlavně o výsledku rozvoje výrobních sil; „Sovětský svaz je totiž jedním z nemnoha států v Evropě, který na rozhraní hospodářského roku 1926/27 dosáhl předválečné úrovně v průmyslu, zemědělství a dopravě. Musíme otevřeně říci, že takových úspěchů na poli hospodářského budování rozvrácených světovou válkou a občanskými válkami hospodářských poměrů mohl dosáhnouti jen vítězíci socialism ve SSSR.“¹

Nebudeme uvádět přesné statistické údaje o rozvoji sovětského hospodářství, které byly vcelku tehdy v ČSR známé.

V souvislosti s rozvojem výrobních sil všimla si KSČ tím usilovněji otázek zaměstnanosti a mezd sovětských dělníků, neboť kladné výsledky SSSR v tomto směru mohly jí dát do rukou velmi účinné zbraně propagandy. Poznatky, které měli po ruce, dovolovaly našim komunistickým funkcionářům učinit asi ten závěr, že Sovětský svaz předstihl předválečné mzdy o celých 23%. Na druhé straně uváděli přesná data o tom, že v Československé republice byla reálná mzda dělníka v roce 1927 pořád ještě o čtvrtinu nižší než před první světovou válkou.² Zároveň se český komunistický tisk ohradil proti pomluvám buržoasie o malé výkonnosti sovětských dělníků. Uveřejnil fakta o tom, že ruský dělník v roce 1913 vyrobil zboží za 1961 rublů, kdežto sovětský dělník byl s to vyrobit v roce 1927 zboží už za 2442 rublů. Náš tisk kvitoval s povděkem tuto skutečnost, kdy v Sovětském svazu úměrně se zvyšovala výkonnost dělníků s růstem jejich mezd: „... vláda proletariátu zaručuje dělníkovi ve státních podnicích spravedlivou mzdu a přinucuje zákony, aby tutéž mzdu obdržel dělník i v podnicích dosud soukromých.“ KSČ nikdy také neopomenula zdůraznit, že sovětská vláda přesně dodržuje jinou vymoženost Říjnové revoluce, totiž osmihodinovou pracovní dobu a 42hodinovou dobu odpočinku.³

Jestliže si na jedné straně byla KSČ vědoma nesmírných obtíží, s nimiž se musela dnes a denně sovětská vláda střetávat, přece jen ani na chvíli nezapochoybovala o tom, že „vnitřní postup k socialismu je v SSSR zabezpečen“. Vždyť socialistický státní a družstevní průmysl představoval v hospodářském roce 1925—1926 již 80,6%.⁴ KSČ zdůrazňovala proletářský charakter SSSR, i když v něm převládalo rolnictvo; věděla, že právě pro tuto skutečnost bylo získání drobného a středního rolnictva pro budování sovětského státu jedním ze základních problémů. Ale nejen to; věděla i o klíčovém úkolu — získat středního rolníka. Jaký byl výsledek činnosti sovětské vlády v tomto směru? „... svazek proletariátu a středního rolnictva nalézá se v době 10. výročí ruské revoluce v hranicích úplné nerozbornosti. Dalším upevněním tohoto svazku stane se SSSR nerozbornou pevností.“⁵

Desáté výročí sovětské vlády zavdalo podnět k úvahám o diktatuře proletariátu v SSSR, KSČ předkládala našemu lidu nespočetné důkazy o tom, že sovětská diktatura proletariátu byla nejširší demokracií na světě. Konec konců náš lid se o této pravdě přesvědčoval sám, od šťastlivců ze svých řad, kteří se jako členové dělnických

a rolnických delegací dostali do SSSR a mohli na vlastní oči shlédnout tamní poměry. A nebyli to vždy komunisté; poslyšíme např. slova sociálně demokratického družstevníka Em. Škatuly, který na brněnském shromáždění řekl:⁶ „Mluvme si co chceme, jest faktem, že v západní Evropě vládne buržoasie, v sovětském Rusku vládnou dělníci a tvoří se řady socialistické... Ano, řekne se diktatura. Ale je to diktatura širší, než si u nás měšťáci představují. Toto místo zaujímá tisíce lidí a tu nelze jen tak s lehkomyšlností paušálně říci, že je to nějaká zavržená diktatura. Je to vláda dělnické třídy.“ Všichni nakonec dospívali v podstatě ve stejné resumé; že jedině proletariát organisovaný v proletářskou státní moc je schopen rozřešit všechny problémy ke spokojenosti pracujících.

Jinou významnou otázkou, do níž KSČ vnesla jasný pohled v r. 1927, byl třídní boj v SSSR. Existoval, ale bral na sebe odlišné formy ve srovnání s kapitalistickým světem. Třídní boj v SSSR směřoval proti buržoasním vztahům, které se projevovaly snahami kulaků o stržení středních rolníků a chudiny do svého područí, politikou tzv. nepmanů a obchodníků, snažících se znemožnit státní akce o snížení cen, politikou zbyrokratisovaných jednotlivců atd. Hlavní směr třídního boje byl namířen proti kulakům; tehdy ještě daňovou politikou a intenzivní podporou středního rolnictva a vesnické chudiny.

KSČ se nevyhýbala ani tak palčivým a theoreticky neobyčejně náročným problémům, jako bylo budování socialismu v jedné zemi — konkrétně pochopitelně v SSSR —, otázka paralelní existence dvou rozdílných systémů ve světě, atd. KSČ i na tomto poli podala svědectví o theoretické vyspělosti. Na základě rozboru Leninových zásad a ustanovení sjezdů VKS(b) hovořila k československému lidu řečí naprosto jasnou:⁷ „Pochybovati o možnosti budování socialismu v SSSR, když rok od roku vidíme vzrůst socialistických elementů SSSR, je rovně hrubé nevěře ve vnitřní revoluční síly ruského proletariátu. Tyto síly, které vytvořily již dnes utěšené dílo v socialistickém budování, jsou rozhodně schopny budovat socialismus i při kapitalistickém obklíčení.“ Hlavní podmínkou byl světový mír a podpora mezinárodního proletariátu. Poněvadž imperialismus a socialismus nemohl vedle sebe zůstat natrvalo, muselo dojít k rozhodnému střetnutí, vyzývala KSČ všecken lid k podpoře a obrannému boji socialistického systému v SSSR. Zajímavé bylo určení základních pozitivních a negativních sil obou táborů.⁸ Za pozitivní síly současného stavu imperialismu pokládala KSČ fakt určité hospodářské stabilisace a militarisace průmyslu, politické upevnění buržoasie — i když zjevně dočasné. Negativními silami byl nedostatek vnitřního trhu, nerovnoměrnost hospodářského rozvoje, vřítňní politické protivy uvnitř kapitalistického světa, které tím více vystupovaly do popředí, čím větší úspěchy získával Sovětský svaz, čím více se radikalisovali dělnické masy v kapitalistických státech. Pokud šlo o socialismus, jmenovala KSČ mezi pozitivními silami socialistický systém SSSR samotný, pevnost státního aparátu, spojení dělnictva s rolnictvem, rostoucí kulturnost a organisovanost lidových mas, revoluční vliv na mezinárodní hnutí dělnictva, existenci komunistických stran ve světě, sílu VKS(b) atd. Jako negativní sílu pokládala izolovanost, stále ještě existující technickou zaostalost i zaostalost mas, nepřátelskou politiku reformistických stran ve světě, existenci protisovětského bloku, atd.

KSČ se snažila důkladně obeznámit náš lid se základními úkoly socialistického budování Sovětského svazu, v první řadě s industrialisací SSSR. Z mnoha uváděných a zveřejňovaných dat vysvitlo, že celková produkce národního hospodářství vzrostla od r. 1923 do r. 1927 o 8 miliard rublů; ale co bylo ještě zajímavější, že v témže období vzrostla průmyslová výroba procentuálně z 27,8 na 41% ve srovnání s celkovou

výrobou. Zvýšila se i výroba výrobních prostředků v poměru k průmyslové výrobě vůbec, a to v letech 1923—1927 z 51,7 na 56,1%. Problém produkce výrobních prostředků byl pro SSSR neobyčejně vážný, poněvadž podmiňoval možnost izolovaného vývoje. Bez této možnosti byl by konečně podlomen i samotný úspěch v industrialisaci Sovětského svazu. O úspěšném počínání sovětské vlády hovořila fakta z oblasti těžkého průmyslu, elektrifikace, družstevní výroby, státního socialistického sektoru v průmyslu, atd. Poměr mezi státním socialistickým průmyslem a družstevním na straně jedné a soukromým na straně druhé vyjadřovala čísla 82,1 : 17,9%. Celkově si byla KSC vědoma, že zhruba v období 10. výročí Říjnové revoluce vstoupal Sovětský svaz do nového období úplného přetvoření a rekonstrukce hospodářských forem. Snad tu stačí jen poznamenat, že KSC a tím i naše veřejnost byla obeznána s usneseními IV. (dubnového) sjezdu sovětů r. 1927.

Všechny vědomosti, které KSC šířila mezi naším lidem, směřovaly k jednomu hlavnímu cíli: utvrdit v lidu skálopevné přesvědčení, že sovětská dělníci, rolníci a inteligence udrží svou moc, ještě ji rozšíří a zvelebí. Za jednoho však důležitého předpokladu, že totiž mezinárodní proletariát pomůže SSSR ochránit od bezprostředního útoku imperialistických mocností a jejich spojenců. Proto... „úsílí mezinárodního proletariátu ať směřuje k tomu, aby ruská revoluce nebyla ohrožena mezinárodním imperialismem. Toho docílí mezinárodní proletariát upevněním posicí komunistických stran a širokou propagandou myšlenek komunismu, stálým poukazováním na rostoucí mohutnost socialismu v SSSR, aby v době, kdy bude zapotřebí, revoluční síly SSSR společně s aktivní podporou mezinárodního proletariátu porazily imperialism a ubránily tak nejen vymoženosti ruské revoluce, ale položily základy k socialistické organizaci celého světa.“⁹

To vše bylo jen několik základních otázek, na které se KSC soustředila zejména při školení u příležitosti 10. výročí vítězství Říjnové revoluce. Mnoho dalších podrobností a nových momentů prozradí nám průběh samotných oslav. Jakoby úvodem vydal Ústřední výbor Komunistické strany Československa slavnostní prohlášení „Deset let diktatury proletariátu v Sovětském svazu — devět let panství buržoasie v Československu“ a otiskl ve svém tisku „Manifest Ústředního výkonného výboru Svazu sovětských socialistických republik“, adresovaný všem dělníkům, pracujícím rolníkům a rudoarmějcům v SSSR, proletářům všech zemí a ujařmeným národům.¹⁰ Velikou část prohlášení ÚV KSC censura nepoustila a noviny vyšly tehdy s velikým bílým místem na titulní straně; ale i z toho co tam zůstalo, dovedl se náš lid poučit o všem. Porozuměl své straně, poněvadž se k němu neobracela s pravdou o Sovětském svazu poprvé. KSC vyzývala tehdy všechny pracující Československé republiky, aby se zúčastnili masově a všude veřejných demonstrací a manifestací na oslavu 10. výročí ruské proletářské revoluce. Na těchto manifestacích měl lid důrazně požadovat uznání Sovětského svazu Československem, měl demonstrovat za vládu dělníků a rolníků u nás, měl odpovědět nekompromisně na válečné přípravy imperialistických států vůči SSSR. Proto provolání končilo výzvou: „Ruce pryč od prvního proletářského státu! Vše na jeho obranu před imperialistickou válkou! Ať žije světová revoluce!“

Censurou zcela nedotčen objevil se v komunistickém tisku zmíněný již manifest Ústředního výkonného výboru SSSR. Hodnotil 10. výročí Říjnové revoluce jako největší vymoženost mezinárodního revolučního hnutí proletariátu. Podrobil kritice historii Sovětského svazu za oněch deset let, srovnával ji s životem v carském Rusku a konečně nastínil stěžejní úkoly do nejbližší budoucnosti. Ale nejen to; nejdůležitější bylo, že manifest končil několika významnými usneseními Ústředního výboru

SSSR, která otvírala před dělníky a rolníky nové perspektivy pro vymoženosti socialistického řádu. Sovětská vláda se rozhodla, že v základních oborech zajistí již v nejbližších letech přechod od osmihodinové v sedmihodinovou pracovní dobu, samozřejmě bez jakékoli újmy na mzdách; že zvýší okamžitě položku státního rozpočtu na výstavbu dělnických bytů o 50 milionů rublů; že osvobodí dalších 10% nejhudších rolníků od placení daní; že bude anulovati půjčky rolnictva vzniklé půjčkami v letech 1924—1925, tj. v době neúrody a velkého hladu v Sovětském svazu; že povoluje nových 10 milionů rublů na pozemkové zabezpečení všech chudých a hospodářsky slabých středních rolníků. Mimo obnos státního rozpočtu na rok 1927—1928 povolila sovětská vláda dalších 15 milionů rublů na výstavbu škol, a to na vesnicích a v dělnických osadách; rozhodla se zvýšit nejméně dvojnásobně fondy pro válečné invalidy; vyloučiti ze sovětského soudnictví trest smrti (s výjimkou případů, kdy šlo o ohrožování bezpečnosti státu, loupežné přepadení a vojenské zločiny). To všechno bylo vskutku gesto hodné socialistické vlády a její lid — jakož i pracující na celém světě — přijali je s nadšením a sympatiemi k jejím nevšedním úspěchům.

Výročí Říjnové revoluce podnítlo naši KSČ také k tomu, že její Ústřední výbor vydal a uveřejnil resoluci k boji za leninskou linii ve VKS(b) a komunistické internacionále vůbec. Byla to odpověď, i když trochu opožděná, na činnost Trockého a Zinověva a jejich vyloučení z vedoucích postavení v internacionále i bolševické straně. Ústřední výbor KSČ se rozhodl, že ve spojení s kampaní na oslavu 10. výročí sovětské vlády a bojem proti válečnému nebezpečí, provede energicky i vnitrostranickou očistu a zaktivisování všech členů strany. Zvláště se chtěla KSČ zaměřit na některé oportunistické zjevy ve svých řadách, a to na Brněnsku a Kladensku.¹¹

Všechno se chystalo a připravovalo k manifestačním slavnostem, které měly proběhnout ve dnech 5. až 7. listopadu 1927. Nelze se však ani divit, že se stejně pečlivě připravovala také policie. Už 30. října vydalo např. presidium zemské správy politické na Moravě přísně důvěrnou výzvu všem přednostům okresních politických správ a policejnímu ředitelství v Brně a Ostravě.¹² Výzva obsahovala jednak přesné informace o organisaci oslav, upozornění že KSČ hodlá zaostřit své projevy v protistátní demonstraci; proto prý se už nezúčastnila ani oslav vzniku vlastního státu 28. října. „Vedle toho má být při těchto projevech srovnáván náš stát se Sovětským svazem způsobem štvavým, mají být propagována jednostranná antimilitaristická hesla namířená proti našemu státu, naproti tomu má být veřejnost vyzývána k ochraně SSSR v případě konfliktu našeho státu se SSSR.“ Výzva upozorňovala, že cílem všeho toho mělo být získání indiferentních a sociálně demokratických dělníků, a tím upevnění postavení Komunistické strany. To všechno bylo samozřejmě v podstatě pravda, ale nemohlo se to hodit československé vládě. Proto prostřednictvím svých politických správ nařídila, aby jednotliví její funkcionáři věnovali zvýšenou pozornost „říjnovým“ oslavám, „aby veřejné průvody a tábory k oslavě 10. výročí SSSR nepovolovali... a budou-li tyto projevy připuštěny, aby na nich bylo vždy intervenováno a proti jakémukoli porušení zákona a ohrožování veřejného řádu bylo zakročeno ihned na místě s největším důrazem“.

Předběžná příprava KSČ byla zhruba všude stejná; seznámíme se s ní v konkrétnostech na příkladu Ostravska.¹³ Koncem října vydal sekretariát XVIII kraje KSČ usnesení, ve kterém vyzýval veškeré dělnictvo Ostravska ke společným oslavám výročí revoluce a zvolil výbor, jehož úkolem bylo uspořádati společné projevy v den výročí na Ostravsku. Mimoto vydal směrnice o provedení oslav. Obsahovaly v první řadě úkoly a hesla k 10. výročí Října: „1. Boj na ochranu prvního státu dělníků a pracujících rolníků před útoky imperialistů. 2. Boj proti imperialismu a nebezpečí impe-

rialistické války. 3. Objasnit před československým proletariátem vymoženosti proletářské revoluce pod heslem — 10 let diktatury proletariátu v SSSR a 9 let panství buržoasie v ČSR. 4. Zvýšená propaganda pro taktiku jednotné fronty, jakožto základního předpokladu k dosažení „Československého října“.

Program oslav měla zahájit obvodní konference 23. října 1927, po ní v týdnu od 23. do 29. října výborové a plenární schůze buněk. Těžisko celé akce bylo pochopitelně vloženo na bedra závodních buněk. V závodech měli členové KSČ rozvinout velikou agitaci mezi dělnictvem, a to nejen v souvislosti s ruskou revolucí, nýbrž spojovati ji s vnitřními otázkami: zvýšení mezd, zhoršení sociálního hornického pojištění atd. Slavnostní plenární schůze se měly konat pokud možno 28. října, tj. v den „státního svátku a tak možno činiti protiakce vlasteneckým poradám a vlasteneckému žvanění“. Konečně 5. listopadu měla větší střediska uspořádat akademie a 6. listopadu veřejné demonstrační projevy a pochody. Je samozřejmé, že oslav měly závodní buňky KSČ využít ke svému upevnění, rozmnožení počtu členů, odběratelů stranického tisku apod. Sekretariát KSČ Ostravského kraje radil, aby si závodní buňky založily sebevzdělávací tzv. leninské kroužky, větší organizace pak leninskou školu a ty nejmenší aspoň leninský koutek. Konečně strana naznačila, že oslavy neměly být pouze nějakou jednorázovou akcí, na níž se brzy zapomene. Naopak „dny oslav musí sloužiti k dalšímu prohloubení našeho duševního vztahu k revolučním ideím. Obdivujice vítězný pochod ruské proletářské revoluce a sklánějice se v úctě před jejím velkolepým dílem, musíme si my komunisté s jakousi posvátností uvědomit, že nechceme jen obdivovat dílo bratrského proletariátu, nýbrž že i my jsme si vytkli za svůj životní úkol dověsti i československý proletariát touže cestou k revolučnímu vítězství“. Ve dnech oslav Říjnové revoluce zavázali se ostravští komunisté, že se budou pilně připravovat na vytčený cíl, že budou studovat a osvojovat si vědecké poznatky velikého učení, veliké theorie proletářské revoluce — leninismu. Proto chtěli, aby v den oslav kromě všeho jiného otevřeli jednotlivé stranické buňky také leninské knihovny.

Podobné přípravy se udály ve všech jiných obvodech, okresích a krajích KSČ v Československé republice. Ale nyní již několik slov o průběhu samotných oslav, a to konkrétně na příkladu Moravy. Třeba zdůraznit, že se oslavy téměř všude konaly, a to navzdory všem policejním zákazům, přesto, že „ve většině míst byly zakázány nejen tábory lidu a veřejné projevy, ale i pouhé oslavné akademie a večírky, byly zakázány a strhávány plakáty, byla nařízena pohotovost policie, četnictva, ba i vojska“.¹⁴ Všude se oslav zúčastnilo nebývalé množství československého lidu, který tím dal nepokrytě najevo, že všechna ta hesla o lásce a sympatiích k Sovětskému svazu nebyla fráží, ale krásnou skutečností.

Jedny z největších oslav uspořádala KSČ na brněnsku, zejména v Brně samotném. V den 6. listopadu v dopoledních hodinách zahájila oslavy veliká akademie, jíž se zúčastnilo na 1500 osob.¹⁵ K slavnostnímu proslvu byl vybrán a požádán spisovatel Josef Hora. Hovořil o Říjnové revoluci jako nejvýznamnějším mezníku ve vývoji lidské společnosti, zvláště v historii světového proletariátu, o tom, že od roku 1917 můžeme se s jistotou dívat na socialismus jako na „příštího pána světa a regulátora jeho osudu“. Josef Hora vzdal za tuto jistotu jménem všech shromážděných dělníků dík Leninovi a jeho spolupracovníkům. Zdůraznil mezinárodní význam ruské revoluce a končil provoláním, že „desetileté výročí ruské revoluce lze oslaviti jen socialistickou prací“.

V jednotlivých částech Brna se uskutečnilo ještě několik podobných akademií, veřejných projevů či slavnostních plenárních zasedání KSČ; a vždy byly místnosti

přeplněny žádostivým posluchačstvem. Tak např. asi 400 účastníků oslav v Dělnickém domě na Marxově ulici jednomyslně přijalo usnesení, v němž slibovali:¹⁶ „Ujišťujeme naše ruské bratry, že přes všechny překážky, kterými kapitalistická třída se snaží oddělit ruskou revoluci od pracujícího lidu v Evropě a v ostatním světě, nepřestaneme usilovat o vytvoření, upevnění a prohloubení styků mezi pracujícím lidem v Sovětském svazu a v Československu. Prohlašujeme dále, že všemi silami budeme mařití pokusy mezinárodní reakce o oslabení a zničení sovětského proletářského státu.“

Ozvala se samostatně také brněnská komunistická mládež, která vylepila a rozdala množství letáků a prohlášení Exekutivy komunistické mládeže v Moskvě.¹⁷ Nejvýznamnější byla výzva „Dělnické a rolnické mládeži celého světa“! Moskevské ústředí komunistické mládeže v ní zejména zdůrazňovalo, že osud dělnické mládeže nesmí a nemůže být nikdy a za žádných okolností oddělen od osudu dělnické třídy. Ukazovalo to na příkladu sovětské mládeže, od níž si už revoluce vyžádala nesčetné oběti a která se nyní zúčastňuje na celé socialistické výstavbě Sovětského svazu s nejživější aktivitou. Provolání ukazovalo, jak diktatura proletariátu v SSSR změnila a stále mění od základu postavení mládeže ve výrobě, jak proletářská revoluce a socialistická výstavba probudila v dělnické a rolnické mládeži snahu po vyšším vzdělání, po kultuře, takže počet analfabetů se rok od roku zmenšoval. Sovětská mládež měla takové vymoženosti, jako mládež nikde jinde na světě. Tato sovětská mládež vyzývala dělníky a rolníky celého světa, aby v den 10. výročí Říjnové revoluce obrátili své zraky a pozornost k rudé Moskvě: „Obraťte se tváří k proletářské revoluci a odvráťte se od jejich nepřátel a zrádců. Následujte vítězstvím korunovaný příklad Vašich bratrů v Sovětském svazu a spojte se pod rudým praporem komunismu! Spojte se pevně s revoluční mládeží Sovětského státu! Semkněte se pevně jako ocelová zeď kolem prvního státu dělníků a chraňte jej proti všem nepřítelům. Buďte pamětlivi toho, že jen bezohledný boj Vás může osvoboditi z Vašeho námezdného otroctví. Vězte, že jen cesta Leninova jest jistou cestou k vítězství dělnické třídy a potlačovaných národů.“ Brněnská mládež a mládež celé naší Československé republiky věřila těmto slovům a nejednou projevila úprímnou snahu je následovat, uvést v život.

Druhé takové středisko, kde oslavy 10. výročí Říjnové revoluce proběhly vskutku důstojně a s velikou účastí občanstva, byl ostravsko-karvinský revír, zejména Mor. Ostrava samotná. Kromě běžných příprav k těmto oslavám, o kterých se studie již zmínila, vzpomenu bych snad významného článku v Ostravském deníku „K 7. listopadu“.¹⁸ Seznamoval ostravské kovodělníky se životem Putilovských závodů v Leningradě, které tehdy zaměstnávaly přes deset tisíc dělníků. Tito dělníci vydělávali již v roce 1925 při osmihodinové směně za měsíc 71 rublů, tj. o něco víc než v roce 1912 za deseti hodinovou směnu; při tom tendence mezd byla stále stoupající. Celá řada kategorií dělníků, kteří pracovali na úsecích zdraví škodlivých, měli jen šestihodinový pracovní den, aniž se jim jakkoli krátíla mzda. Všichni dělníci měli nárok na čtrnáctidenní až třítýdenní placenou dovolenou. Jako zajímavost uváděl Ostravský denník, že všichni „Putilovci“ byli odborově organizováni; dva tisíce z nich bylo organizováno ve VKS(b) a 1400 v mládežnické organizaci. Poslední část článku seznamovala ostravské dělníky, zejména ty z Vítkovických železáren, s kulturními vymoženostmi Putilovského závodu, s péčí o mladé dělníky, zvláště učně atd.

Druhá část uveřejnila pozdrav našeho Mezinárodního všeodborového svazu, sovětské Vsesvazové ústřední odborové radě. Pozdrav poukázal na rozdílnost česko-

slovenských a sovětských odborových organizací a na to, jak sovětské odbory byly vždy československým dělníkům vzorem a příkladem v činnosti: „Zatím co Vy soustavně zvyšujete výrobu a užíváte hospodářských výsledků k zlepšení života dělníků, musí proletariát Československa s proletariátem ostatních kapitalistických zemí připravovati se k boji za denní požadavky vykořisťovaných proletářů ke konečné srážce s kapitalismem. Vaše úspěchy a Vaše práce, vedená podle směrnic geniálního Lenina, jsou nám stále zářným povzbuzením a důkazem, že jediná cesta leninismu a marxismu vede k vítězství nad buržoasií a k socialismu. Zasiláme Vám jménem více než 200 000 dělníků, organizovaných v Mezinárodním všeodborovém svazu, k 10. výročí Vašeho osvobození bratrské revoluční pozdravy a přání dalších úspěchů...“

Neděle 6. listopadu stala se pak velkým svátečním a demonstračním dnem ostravského proletariátu, který pochopil obrovský revoluční význam desetiletého trvání sovětského státu dělníků a rolníků. Přes veškeré zákazy policie byly oba sály, určené v neděli dopoledne oslavným projevům, doslova přeplněny a veliké masy lidu zůstaly na ulicích a náměstích, poněvadž pro ně už nebylo místa.¹⁹ Z kulturních vlozek a večírků na Ostravsku byly nejčastěji recitovány básně Josefa Hory a S. K. Neumanna. S velikými sympatiemi a projevy souhlasu přijali ostravští dělníci zejména výzvy k ochraně Sovětského svazu proti imperialistickým útokům, k boji proti chystané válce k zániku SSSR, kterou v té době připravovala nepokrytě např. Anglie. Podobné schůze, oslavné večírky, akademie a projevy konaly se pak na Ostravsku v mnoha místech odpoledne a večer 6. listopadu. Všechny vyzněly v podstatě stejně.

Ostravští dělníci dali najevo své cítění se Sovětským svazem také jinou formou; Ostravský denník dostával ve dnech oslav 10. výročí Říjnové revoluce desítky dopisů, v nichž horníci, hutníci a jiní pracující uhelného revíru dávali zcela zřetelně najevo své mínění. Mnoho dopisů se týkalo otázky, jak nejlépe pracovat pro ochranu Sovětského svazu vůči světovému imperialismu. Tak např. dělník z jámy Ludvík psal:²⁰ „Nestačí proto pouze vzdát hold prvnímu státu dělníků a rolníků k 10. jeho výročí, nýbrž nutno učiniti více. Dělníci a především komunisté se musí postarati, aby dobyli a ovládli závody, aby ze závodů vymýtli žluté stávkokazecké organizace, aby v závodech vybudovali mohutné třídně bojovné organizace, aby masy dělníků vyrvali z ideologického vlivu všech nepřátel sovětského státu, od fašistů až po sociální patrioty. Boj proti sovětskému Rusku je zároveň bojem kapitalistů proti dělnické třídě celého světa a jest proto nejsvětější povinností všech dělníků postaviti se všemi prostředky na obranu prvního státu dělníků a rolníků. Takovým způsobem nejlépe posloužíme ruské Říjnové revoluci a sami sobě.“

Morava však nebyla a není jen Brněnsko a Ostravsko; též ostatní kraje a území nezůstala ve dnech oslav Říjnové revoluce pozadu. Nebude možné popisovat všechny případy, ale aspoň o některých. Pěknou akademii uspořádali komunisté v Olomouci s projevem tajemníka KSČ v Přerově Antonína Bukače. Olomoucké dělnictvo s radostí odhlasovalo usnesení, jímž posílali pozdravy ruským dělníkům a rolníkům. Usnesení konstatovalo veliké úspěchy proletářské diktatury v SSSR na budování socialistického společenského řádu, varovalo buržoasii před válečnými úmysly na sovětský stát a prohlašovalo, že československý proletariát bude pracovati na vytvoření jednotné fronty k obraně Sovětského svazu. „Dělnictvo české bude pracovati k tomu, aby buržoasie odvrácena byla od účasti na imperialistických plánech a aby sovětské Rusko bylo uznáno de jure.“²¹ Podobné usnesení uzavíralo oslavy Říjnové revoluce v Přerově: „... dělníci v Přerově projevují sympatie s dělníky ruskými a s vládou sovětskou, která snaží se postavení dělníků ruských den ode dne zlepšiti,

zatím co v kapitalistických státech jsou dělníci víc a více vykořisťováni a připravováni o svá práva. Prohlašujeme, že jsme vždy připraveni bránit stát dělníků a rolníků proti napadení imperialistickými štváči, kteří usilují o jeho zničení.“

Z jižní Moravy vzpomeňme aspoň Znojma, jeho veřejné schůze 28. listopadu 1927. Projevy na těchto oslavách vyzvedávaly rozdílnost „svátku svobody“ v Československu a svátku 10 let trvání sovětského státu. Rovněž tak se nevyhnuly tomu, co se vlastně stávalo podstatou všech schůzí a manifestací v Československé republice, totiž hrozbě nové světové války a boji proti ní: „Kdyby vypověděly kapitalistické státy Sovětům válku, byla by to válka veškerému dělnictvu světa a dělnictvo musilo by se shrnouti kolem Sovětské unie.“

Provolání zdaru Říjnové revoluci a současnému tehdejšímu sovětskému zřízení se ozvala ze všech koutů republiky. Pokud se nám zachovaly zprávy, podílela se na rozsáhlejších oslavách ještě tato místa:²² Jihlava, Třešť, Frenštát p./R., Rousínov, Blansko, Bučovice, Slavkov, Vyškov, Pustiměř, Boskovice, Hranice, Holešov, Hodonín, Kyjov, Křenovice, Kojetín, Velká Střelná, Místek, Střílky, Pohořelice, Pozoříče, Zdánice, Dačice, Malhostovice, Třebíč, Velké Meziříčí, Koryčany, Postoupky, Leštinná, Skalička, Kamenice, Drozdov, Divoké, Palkovice, Prostějov, Bohumín atd. Seznam není a nemůže být zdaleka úplný, ale ukazuje při tom na jednu závažnou skutečnost. Oslavy 10. výročí Říjnové revoluce probíhaly totiž nejen ve velkých či větších městech, nýbrž snad stejnou měrou i na vesnicích. Moravská vesnice se stejně jako město postavila za Sovětský svaz, na jeho ochranu proti imperialistickým válečným choutkám. Připomeňme aspoň slova z projevu v Křenovicích u Slavkova:²³ „Kdyby však bylo proti Rusku něco podniknuto, půjde vše od dětí do starců se zbraní v ruce na ochranu své dělnické vlasti a se zlou by se potázal, kdo by proti Rusku něco podnikl. A nejen Rusko, ale celá dělnická internacionála světa by se postavila jako jeden muž proti útočníkům na Rusko a nevím, zda by se někdo lesem bajonetů do srdce Ruska dostal.“

A tak tomu bylo všude; konec konců sotva opadla jedna vlna oslav Říjnové revoluce a socialistického budování v Sovětském svazu, hned sa vyskytla a byla využita druhá příležitost k obdobným projevům Československé republiky. Touto příležitostí byla akce KSČ, vyjadřující souhlas s odsouzením činnosti Trockého a Zinověva a celé oposice, která se v bolševické straně a sovětské vládě tehdy vytvořila. V Brně např. po proslovu Klementa Gottwalda usnesla se všeplenární schůze komunistů na tom, že bude podporovat leninskou linii strany, že souhlasí s vyloučením zmíněných osobností v VKS(b) a s odsouzením celé ruské oposice:²⁴ „Odmítáme a odsuzujeme co nejostřeji snižování vymožeností Říjnové revoluce ruskou oposicí pod vedením Trockého a Zinověva. Kdo pochybuje o socialistické výstavbě SSSR pod vedením ruské komunistické strany, není komunistou, nýbrž menševikem. ... Vyslovujeme úplný souhlas s postupem ústředí KSČ a krajského výboru v otázce oposice a boje za leninskou linii v KSČ.“

Bylo by jen opakováním toho, co už tu bylo v jakékoli formě a příležitosti řečeno o zdařilých oslavách 10. výročí vítězství Velké říjnové socialistické revoluce v Československé republice. Několik příkladů z Moravy o tom snad podalo dosti přesvědčivých důkazů, o nichž nemůže nikdo pochybovat. Znovu opakuji co již bylo řečeno v úvodu studie, že nešlo ani o náhodný ani o nový zjev u našeho lidu, když u této významné příležitosti dal najevo své sympatie a lásku k sovětskému lidu, k budování socialismu v Sovětském svazu. Takových projevů náklonnosti k Rusku a později ke SSSR známe z historie mnoho, už tudíž před rokem 1927, který se stal předmětem této studie. Rok 1927 a jeho oslavy Říjnové revoluce navazovaly na velikou tradici

proletářského rusofilství, které v srdcích a hlavách našeho lidu nikdy neutuchalo. Právě naopak s rostoucí revolučností někdejšího carského Ruska, potom s narůstajícími úspěchy Sovětského svazu stávalo se i toto rusofilství českého lidu revolučnější, možno říci také uvědomělejší a cílevědomější. V průběhu 20. století můžeme vskutku říci, že bylo revoluční, že s jasnými perspektivami usilovalo o to, aby ruské revoluční hnutí bylo přeneseno k nám. Tím více a zřetelněji se to projevilo v případě Velké říjnové socialistické revoluce. Konečně když přišel rok 1927 a celý svět vzpomínal Říjnové revoluce a ještě více hodnotil práci sovětského lidu a sovětské vlády těch deset let které uplynuly od revoluce, tu se lid Československé republiky masově připojil k mezinárodnímu proletariátu, vedeného komunistickými stranami, Komunistickou internacionálou. Tehdy lid Československa nejen že znovu osvědčil a veřejně demonstroval své sympatie k Sovětskému svazu, nejen že veřejně prohlašoval, že si přeje, aby i v jeho zemi nastala doba socialistické revoluce a éra mírového budování socialismu. Československý lid šel ještě mnohem dále. Ve všech projevech, usneseníh a povoláních zněl jeden hlas; jsme ochotni hájit Sovětský svaz a jeho vymoženosti do poslední kapky krve, jsme ochotni kdykoli položit své životy, abychom zabránili útokům na první diktaturu proletariátu na světě, první stát dělníků a rolníků. Není pochyby o tom, že to nebyly jen pouhé fráze, ale opravdové odhodlání postavit se v případě očekávaného válečného střetnutí kapitalistického světa se socialistickým na stranu Sovětského svazu, reprezentanta socialismu. Kromě toho se v tehdejších dnech podstatně zvětšily a hlavně zmasověly znalosti o Sovětském svazu, které až do té doby nebyly vždy tak ujasněny a hlavně rozšířeny. Ve dnech oslav Říjnové revoluce pronikaly ve velikých dávkách na naši vesnici, která se pak připojovala k projevům měst, ovšem v samostatných akcích. Oslavy po této stránce dopomohly k jakémusi sblížení naší vesnice s městem, pomohly upevnit svazek dělnictva s pracujícími rolníky v ČSR. Splnil se do značné míry i plán a úmysl KSČ, získat co nejvíce indiferentních dělníků a rolníků a příslušníků strany sociálně demokratické. Československá republika slyšela v listopadu 1927 a i později mnoho projevů z úst právě těchto dělníků a musíme říci, že si mnohdy nezapadly s projevy přesvědčených komunistických funkcionářů. Byli to v první řadě ti, kterým se poštěstilo navštívit v řadách československých delegací Sovětský svaz; ale byli pak takřka masově následováni i ostatními. Stále více a více lidí se přesvědčovalo o pravdě Sovětského svazu, o pravdě socialismu. V tomto smyslu učinily oslavy Velké říjnové socialistické revoluce v Československu kus progresivní práce. Ty z našich lidí, kteří již dávno důvěřovali v socialistickou budoucnost, podnítily k další neúnavné práci v jeho prospěch; ty kteří ještě váhali přesvědčily a převážily je na stranu socialismu; a konečně mnoho z indiferentních získaly a nadchly. Všechno to nadšení a naděje, které odlétaly z Československa do Sovětského svazu, vyústily pak v pevné rozhodnutí našeho lidu bojovat za možnost mírového budování tohoto socialistického státu proti jakémukoli imperialistickému nepříteli. A to byl jistě největší přínos oslav, vzpomínek, manifestací a demonstrací, které vznikly u příležitosti 10. výročí Říjnové revoluce — v roce 1927 v Československé republice.

Poznámky

¹ Státní archiv v Brně, Zemská politická správa. I. — K (dále jen StAB I. K), f. 336 čj. 15701).

² Rovnost, 13. 9. 1927; „Mzdy a výkonnost ve SSSR“.

³ Tamtéž, 21. října 1927; „Pracovní doby ve SSSR“.

⁴ StAB I.-K, f. 366 čj. 15701.

⁵ Tamtéž.

- ⁶ Rovnost, 30. června 1927; „Českoslov. družstevníci o sov. Rusku.“
⁷ StAB I.-K, f. 366 čj. 15701.
⁸ Tamtéž.
⁹ Tamtéž.
¹⁰ Viz např. Rovnost 28. října a 1. listopadu 1927.
¹¹ Tamtéž, 2. listopadu 1927; „Boj za leninskou linii“.
¹² StAB I.-K, f. 366 čj. 15701.
¹³ Tamtéž.
¹⁴ Rovnost 9. listopadu 1927; „Policejní zákazy nepomohly“.
¹⁵ StAB Policejní ředitelství, I.-K, f. 366 čj. 15701.
¹⁶ StAB I.-K, t. 365 čj. 14255.
¹⁷ StAB Policejní ředitelství, f. 2196 čj. 3251.
¹⁸ Ostravský denník 1. listopadu 1927; „K 7. listopadu. Postavení dělnictva v sovětském kovo-
 průmyslu.
¹⁹ Tamtéž, 8. listopadu 1927; „Proletariát Ostravska oslavuje 10. výročí ruské říjnové revo-
 luce.“
²⁰ Tamtéž; „Úvahy dělníků k 10. výročí ruské říjnové revoluce.“
²¹ StAB I.-K, f. 365 čj. 14542.
²² StAB I.-K, f. 365—367.
²³ Tamtéž, f. 365 čj. 14844.
²⁴ Tamtéž, f. 366 čj. 15955.

Přílohy

I.

Běžná forma usnesení z veřejných projevů ve dnech oslav Říjnové revoluce 1927 v Česko-slovenské republice. Uložena ve StAB I.-K f. 365, čj. 14859.:

Dne ..... v ..... shromáždění dělníci a rolníci zasílají vřelé a srdečně pozdravy zvítězivším ruským dělníkům a rolníkům k oslavám 10. výročí dobytí politické moci a svržení utiskovatelů a vykořisťovatelů.

Zatím co v Československu a ostatních „demokratických“ zemích zasazuje kapitalistická třída dělníkům jednu ránu za druhou a postavení pracující třídy se zhoršuje den ze dne, pracují v zemi proletářské diktatury dělnické a rolnické masy s horečnou energií na nezadržitelném postupu výstavby socialismu.

Protože příklad ruských dělníků a rolníků a jejich proletářského státu vzdor všem lžím a nactiutrhání jejich nepřátel burcuje dělníky kapitalistických zemí a koloniální otroky k následování, jsou imperialisté nuceni napnouti všechny síly, aby nenáviděný dělnický stát při nejbližší příležitosti zničili válečným vpádem.

Vůči těmto zločinným válečným plánům imperialistů, vůči válečným přípravám vlastní buržoasie a jejich brutálním útokům a náporům na pracující obyvatelstvo prohlašujeme:

Nedovolíme, aby sovětské Rusko, nejmocnější bašta mezinárodní proletářské revoluce, byla imperialisty rozkotána.

Budeme neúnavně pracovati k sjednocení pracujících mas měst i venkova bez rozdílu politické příslušnosti v mohutnou jednotnou frontu k obraně Sovětského svazu. V boji proti našim vykořisťovatelům a utiskovatelům budeme následovati lépe než dosud hrdinného příkladu našich ruských bratrů. Neustaneme dokud buržoasii tohoto státu neodvrátíme od účasti na imperialistických válečných plánech a nepřinutíme k uznání Sovětského svazu de jure.

Ať žije rudá republika ruských dělníků a rolníků!

Pryč s imperialistickými strůjci války a jejich pomahači!

Pryč s mezinárodní československou vládou vykořisťovatelů!

Ať žije vláda dělníků a rolníků!

II.

Oslava Velké říjnové socialistické revoluce v Brně. Zpráva policejního ředitelství. (StAB I.-K, f. 366 čj. 15701).

Oslavy vyvrcholily dne 6. listopadu 1927, kdy o 10. hod. dop. konána byla ve výstavním sále sokolského Stadionu slavnostní akademie.

Na programu jejím bylo:

1. Internacionála, která zahrána byla skladatelem M. Ponzem na varhany, načež redaktor Rudého práva, spisovatel Josef Hora pronesl slavnostní proslov, pak člen německého divadla v Brně Kalwoda recitoval báseň J. R. Bechera: „Ein russischer Proletarier“, načež jednota proletářské tělovýchovy v Husovicích předvedla tělocvičnou ukázkou „Pád starého světa“. Dále bylo několik čísel hudebních a tanečních, mezi nimi též 2 ruské lidové písně a po přestávce trvající asi $\frac{1}{4}$ hodiny pokračováno bylo v recitacích básní a to: K. Tomana: „Lenin“, J. Hory: „Západ a východ“, V. Paschalova: „Rudý Kreml“, J. Jesenina: „Píseň o velikém pochodu“, načež opět zahrána byla na varhany „Internacionála“.

Výstavní sál Stadionu byl návštěvníky přeplněn, takže možno počítati asi s 1500 účastníky.

Spisovatel Hora ve svém slavnostním proslovu trvajícími asi půl hodiny pravil přibližně toto:

„Ruská socialistická revoluce tvoří v historii světového proletariátu a civilisovaného lidstva mezník, který učinil ze socialismu skutečnou utvořením hranice mezi starým a novým světem. Když světová válka rozvrátila absolutistický ruský stát, bylo to právě v Rusku, kde vypukla socialistická revoluce. V roce 1917 od březnové ruské revoluce až do října změnila se stále situace, den znamenal tehdy měsíce ba roky světových událostí. Tehdy nabyl ruský sedlák přesvědčení, že měšťácká vláda nemůže vyvésti ruský lid z pohromy, do níž ho zavedl carismus a do níž dle Kerenského měl jíti znova a bít se za zájmy buržoasie. Tomu učinili konec vojáci a dělníci, kteří svrhli vládu Kerenského a zamezili tak dalšímu válečnému krveprolití. Evropa i o deset roků dívá se na východ v domnění, že systém sovětský se v Rusku zhroutí, avšak došla k přesvědčení, že se tak nestane. Ba je viděti, že rozdíl mezi Ruskem a Evropou je trvalým. Tak dělník po ruské revoluci vstupuje do světových dějin a jejich vývoj povede dále.

V Rusku je demokracie pracovní a hospodářská a není tam místa pro svobodu buržoasie. Provedením ideí socialistických utvoří se veliká třída dělníků, která bude hromaditi hmotné statky a tvořiti kulturu pro všechny. Rusko po říjnové revoluci dalo dělníkům sebeurčení a sedlákům půdu, po níž toužili. Dnes kapitalismus a sovětské Rusko proto dobře ví, že nelze jim vedle sebe žíti, ježto pod tlakem hromadění se kapitalismu zvedá se dělnictvo, které také na západě svede s kapitalismem boj, jaký svedlo v Rusku. Někteří z kapitalistů uznávají sice zásady sovětského Ruska, ale přece pracují proti Rusku. Komunismus tedy probudil miliony Rusů, kteří až již jsou to sedláci nebo dělníci, dobře ví, že zlepšení jich postavení závisí od rozkvětu sovětského Ruska. Také národnosti v Rusku jsou si vědomy toho, že jen socialismus jest to, kterému mají co děkovati, že došlo k jejich osvobození. Vykoupení malých národů na podkladě Versaillského míru bylo na druhé straně vykoupeno zotročením jiných národů, které na příklad utiskuje Anglie a jiné státy.

Komunismus ruský osvobodil nejen národy, nýbrž také rasy. Vždyť revoluce ruská nebyla jen ruskou revolucí, nýbrž revolucí mezinárodní. Od roku 1918 je již jisto, že socialismus stane se příštím pánem světa a regulátorem jeho osudu. Za uskutečnění

socialistických zásad platí díky ruským socialistickým vůdcům, kteří prosadili, že socialismus nestal se jen utopií, nýbrž má se státi také pravým náboženstvím lidstva. V tomto směru je nutno v první řadě vzdáti díky Leninovi, který nebyl rudým carem, jak se o něm říkalo, nýbrž prostým člověkem, byl výrazem sebeobětavosti a zůstane stále jejím vzorem. On naučil socialisty celého světa pracovati, když došel k přesvědčení, že v politice není romantiky. Dělnictvo musí si jednou říci, že vztyčí prapory vítězství socialismu a osvobodí se samo od měšťáckého útlaku, kterým nyní trpí. Desíleté výročí ruské revoluce lze oslaviti jen socialistickou prací.“

Slavnostní akademie byla o 10,15 hod. a skončena byla ve 12,30 hodin. Ráz její byl slavnostní a nebyl rušen žádnou příhodou.

Statě, které byly v programu zdejšími úřadem předváděti zakázány, byly vynechány a program dle toho jak byl povolen byl přednesen.

Po skončení účastníci se v naprostém klidu rozešli. Sál nebyl zvlášť dekorován, pouze na podiu byl rudý prapor rozpiat mezi 2 žerděmi.

Mezi účastníky bylo značné procento osob indiferentních, které přilákány byly jednak zvědavostí na proslov spisovatele Josefa Hory, jednak na ostatní čísla programu. Také hned v přestávce asi $\frac{1}{4}$ účastníků se rozešla.

Mimo tuto slavnost uspořádaly jednotlivé organizace komunistické jednak slavnostní plenární schůze, jednak veřejné schůze, a to v sobotu dne 5. a v neděli 6. listopadu t. r., na nichž zkráceně probírán byl materiál o výstavbě sovětského Ruska, jak jej v opise předkládám se zprávou ze dne 27. října t. r., čís. 2341/pres. 2.

Z veřejných přednášek byla to přednáška konaná Sdružením proletářských „Bezvěrců“ dne 5. t. m. večer v hostinci u Boháčků v Židenicích, za účasti 25 osob, na níž o odluce církve od státu u nás a v Rusku promluvil František Michal z Brna, dále pak téhož dne večer pořádána slavnost v Dělnickém domě v Juliánově, za účasti asi 150 osob, na níž po proslovu Jaroslava Hrejsemnou z Juliánova o význam 10letého výročí ruské revoluce sehráno bylo divadelní představení.

V Žabovřeskách uspořádala dne 5. t. m. večer u Hanušů veřejnou přednášku světelnými obrazy o sovětském Rusku Jednota proletářské tělovýchovy. Přednáška pronesl František Holcman ze Žabovřesk.

Komunistická strana v Husovicích oslavila 10leté výročí trvání SSSR divadelním představením pořádaným v hostinci u Boháčků v Židenicích za účasti asi 90 osob, před jehož zahájením krátce o výstavbě sovětského Ruska promluvil František Kolečkář z Brna.

V oslavách má býti pokračováno ještě tento týden a připravují komunisté v Král. Poli na sobotu dne 12. listopadu slavnostní akademii v restauraci u Semilasso, v Obřanech pak rovněž podobnou oslavu v hostinci u Raušgoldů na neděli dne 13. listopadu

III.

Projev Ant. Bukače (tajemníka KSČ v Přerově) na oslavách Velké říjnové socialistické revoluce v Olomouci 6. listopadu 1927. (StAB I.-K, f. 365 čj. 14542).

Přál bych si, aby každý pracující člověk mohl býti svědkem oslav 10. výročí ruské revoluce, aby tak i pochybovačům byla dána možnost nahlédnouti do radostných srdcí ruských dělníků a rolníků.

Nelze podrobně mluvit o výstavbě sovětského státu, o poměrech hospodářských, o kulturním rozmachu a organizaci rudé armády, nýbrž nutno se omeziti na několik nejvýznamnějších dat, která dokáží, že ruské dělnictvo není stádem nemyslicích lidí,

nýbrž že dobře znalo dosah svých činů a dobře vědělo, co postaví na místě zbořeného systému.

V době našeho zajetí ve světové válce byli jsme v Rusku svědky, jak důstojníci fackovali vojáky a brutálně uráželi jejich lidskou důstojnost, jak dělníci a ženy byli zotročenými oběťmi společenského řádu a chlípných, zkorupovaných ruských úředníků.

Poznávali jsme, že za takového systému nelze pomýšleti na sjednocení Slovanů pod carem a rodil se v nás apel odstraniti systém carských žandarmů. Ve slovech: „car je daleko a Bůh vysoko“ jest nejlépe patřna nemohoucnost 150milionového národa.

Na frontě v roce 1917 nemělo ruské vojsko zbraní ani potravin, ani obrněných aut. V ruském vnitrozemí vydávaly se poukázky na chléb a tyto poměry otevřely oči masám i buržoasii. Demonstrace za svobodu, zemi a mír skončily vítězstvím bez krve. Ruský lid nedal se svěsti k dalšímu prolévání krve a tak došlo k míru v Brestu Litevském, který se ukázal býti vítězstvím ruského lidu.

Dne 7. listopadu 1917 usnesl se lid převzítí vládu a v Petrohradě i v Moskvě padlo mnoho stoupců revolučního směru. Nápory protirevoluční byly odraženy a ruští dělníci, muži a inteligence prodělali v tomto zápasu tolik, že by tyto útrapy zviklaly i mnohého z vás.

V roce 1924 jako účastník sovětského kongresu viděl jsem v Rusku revoluční pořádek, rozmach hospodářský, průmyslový, dopravní i kulturní. Dnes Rusko se nemusí báti o svoji budoucnost. Jeho výrobní schopnost roste, roste i hodnota rublu, přibývá dělnictva a zlepšují se jeho mzdy, zdokonaluje se doprava, roste počet vagonů a lokomotiv, zvyšuje se těžba uhlí, podporuje se družstevnictví, elektrisace i průmysl. Roste význam tisku a náklad časopisů, provedena byla odluka církve od státu, zřízeny byly školy a dělnické fakulty a 31 hektarů orné půdy dáno bylo do vlastnictví dělnictva. Sociální pojištění platí stát a zaměstnavatelé, dělnictvo má po půlročním zaměstnání nárok na 14denní dovolenou, z paláců a vil buržoasie zřízeny byly zdravotny pro dělnictvo.

Sedm ruských republik jest spojeno, není národnostních bojů a pro budoucnost pomýšlí se na velkorysou akci pro opatření bytů dělnictvu, na snížení daně pozemkové, na prominutí nedoplatků daňových a zrušení trestu smrti, který má býti ponechán jenom na zločiny proti státní moci a loupeže.

Bilance 10. výročí ruské sociální revoluce končí aktivem pro Rusko a válečné snahy anglické buržoasie narazily by na rozhodný odpor proletariátu. V zájmu našeho dělnictva a našeho odbytu do Ruska jest nutno, aby správně vyřešen byl poměr náš k sovětskému Rusku. Národ český ať podá ruku Rusku, aby byl vytvořen velký slovanský stát jako opora všeho Slovanstva. Dělnictvo v továrnách jest třeba informovati o tom, co jest to sovětské Rusko a jaké snahy má sovětská vláda.

Řeč svoji ukončil řečník pozdravem ruské revoluci a slovy básníka S. K. Neumanna: „Sovětská Rusi, buď zdráva. Přes hladomor vzrůstěj tvoje moc a sláva a rudá armáda.“

Na to přečetla zapisovatelka Heřma Barfusová resoluci ve znění, na kterém se dohodli pořadatelé s intervenujícím úředníkem.

Resoluce posílá pozdrav dělníkům a rolníkům k oslavám 10. výročí ruské revoluce a konstatuje, že v zemi proletářské diktatury pracují dělnické a rolnické masy energicky na výstavbě socialismu. Resoluce varuje dále buržoasii před válečnými útoky na sovětský stát a prohlašuje, že bude proletariát pracovati na vytvoření jednotné fronty k obraně sovětského Ruska po příkladě ruských bratří. Dělnictvo

české bude pracovati k tomu, aby buržoasie odvrácena byla od účasti na imperialistických plánech a aby sovětské Rusko bylo uznáno de jure.

Resoluce byla přítomnými přijata, načež předseda Karel Hrdlička ukončil o 11 3/4 hod. dopolední tuto veřejnou schůzi.

IV.

Plakáty k příležitosti oslav Velké říjnové socialistické revoluce, které byly přes zákaz policie rozšířeny a vylepovány v celé ČSR. (StAB, Policejní ředitelství, f. 2196 čj. 3251).

Резюме

НАРОД ЧЕХОСЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ И ДЕСЯТАЯ ГОДОВЩИНА ВЕЛИКОЙ ОКТЯБРЬСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Торжественное празднование десятой годовщины со дня образования советского правительства в 1927 г. было для чехословацкого народа желанным случаем выразить свои хорошие отношения к СССР. Не случайно это празднование выразило богатые революционные традиции чешского руссофильства.

Автор в вышеприведенной статье стремится описать эти проявления чехословацко-советской дружбы в 1927 г. Так как существующая до сих пор марксистская литература почти не занималась этой темой, статья была написана на основе изучения лишь архивного и печатного материала. Когда в 1927 г. весь мир отмечал Октябрьскую революцию и оценивал работу советского народа за прошедшее десятилетие, тогда весь народ Чехословакии примкнул к революционному международному пролетариату, руководимому коммунистическими партиями и Коммунистическим Интернационалом. Наш народ вновь открыто выразил свои симпатии к СССР и вновь провозгласил, что республика должна стать социалистической по примеру СССР. Чехословацкий народ был готов защищать Советский Союз и его достижения, был готов с оружием в руках защищать первую в мире диктатуру пролетариата.

Во время празднования расширились в нашей стране знания о СССР, они распространились даже в деревню и помогли, таким образом, укрепить связь пролетариата с крестьянами в Чехословакии. Коммунистическая партия Чехословакии также выполнила план — привлечь на свою сторону как можно больше индифферентных рабочих, крестьян и членов социал-демократической партии. Все более и более людей узнавали правду о Советском Союзе, о социализме. С этой точки зрения успешное празднование десятой годовщины Великой Октябрьской социалистической революции в Чехословакии представляло собой большой вклад в дело революции.

Перевел Иржи Бронец